

SỞ NÔNG NGHIỆP VÀ PTNT TỈNH HÒA BÌNH
TRUNG TÂM KHUYẾN NÔNG - KHUYẾN LÂM

Kỹ thuật THÂM CANH LÚA LẠI

(TÀI LIỆU KHUYẾN NÔNG)

NHÀ XUẤT BẢN NÔNG NGHIỆP

<http://tieulan.hopto.org>

**SỞ NÔNG NGHIỆP VÀ PTNT TỈNH HOÀ BÌNH
TRUNG TÂM KHUYẾN NÔNG - KHUYẾN LÂM**

Kỹ thuật THÂM CANH LÚA LẠI

TÀI LIỆU KHUYẾN NÔNG

**NHÀ XUẤT BẢN NÔNG NGHIỆP
HÀ NỘI - 2004**

LỜI NÓI ĐẦU

Lúa lai là tiến bộ kỹ thuật quan trọng, được phát minh từ Trung Quốc và đã được áp dụng rộng rãi, có hiệu quả ở nhiều nơi trên thế giới. Lúa lai có nhiều ưu điểm: Sinh trưởng nhanh, đẻ khoẻ, thời gian sinh trưởng ngắn, chịu thâm canh cao; Năng suất lúa lai cao hơn lúa thường 15 - 20%; Có khả năng thích ứng rộng, sức chống chịu khá.

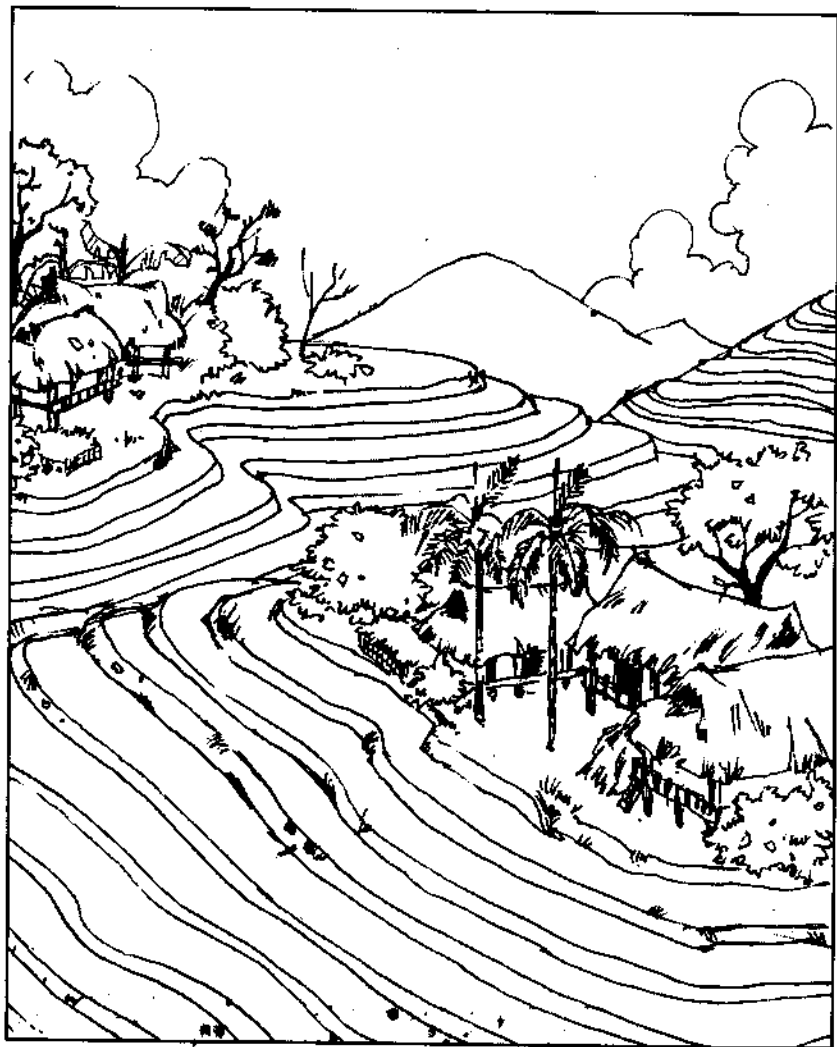
Ở Hoà Bình, lúa lai được gieo cấy phổ biến và đã góp phần làm cho năng suất và sản lượng lúa của tỉnh nâng lên rõ rệt.

Đặc biệt lúa lai đã được đưa vào nhiều địa bàn thuộc các vùng cao, vùng sâu, vùng xa đặc biệt khó khăn của tỉnh cũng đã cho hiệu quả rõ nét: Năng suất và lãi thu được hơn hẳn so với lúa thường.

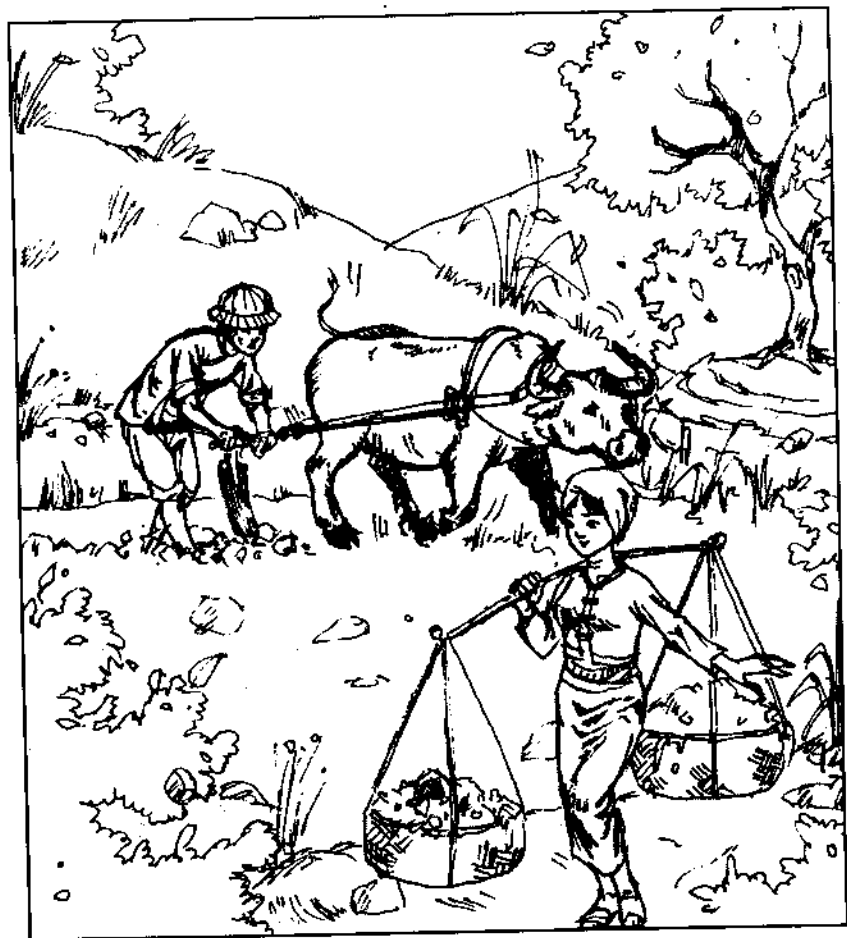
Gieo trồng, thâm canh lúa lai là biện pháp có hiệu quả, góp phần quan trọng vào công cuộc xoá đói, giảm nghèo ở tỉnh ta.

Các hộ gia đình nông dân nên gieo trồng lúa lai.

Trung tâm Khuyến nông - Khuyến lâm

Trồng lúa nước đã được bà con nông dân miền núi tỉnh Hoà Bình áp dụng từ lâu đời cùng với việc làm ruộng bậc thang.

Trước đây bà con nông dân ở các bản, làng làm lúa nước chưa đạt hiệu quả cao, năng suất thấp, Nguyên nhân: Do bà con gieo trồng theo tập quán cũ, quảng canh, chưa đúng kỹ thuật; Còn sử dụng các giống lúa năng suất thấp; Bón phân, chăm sóc, phòng trừ sâu bệnh chưa hợp lý, đúng cách.

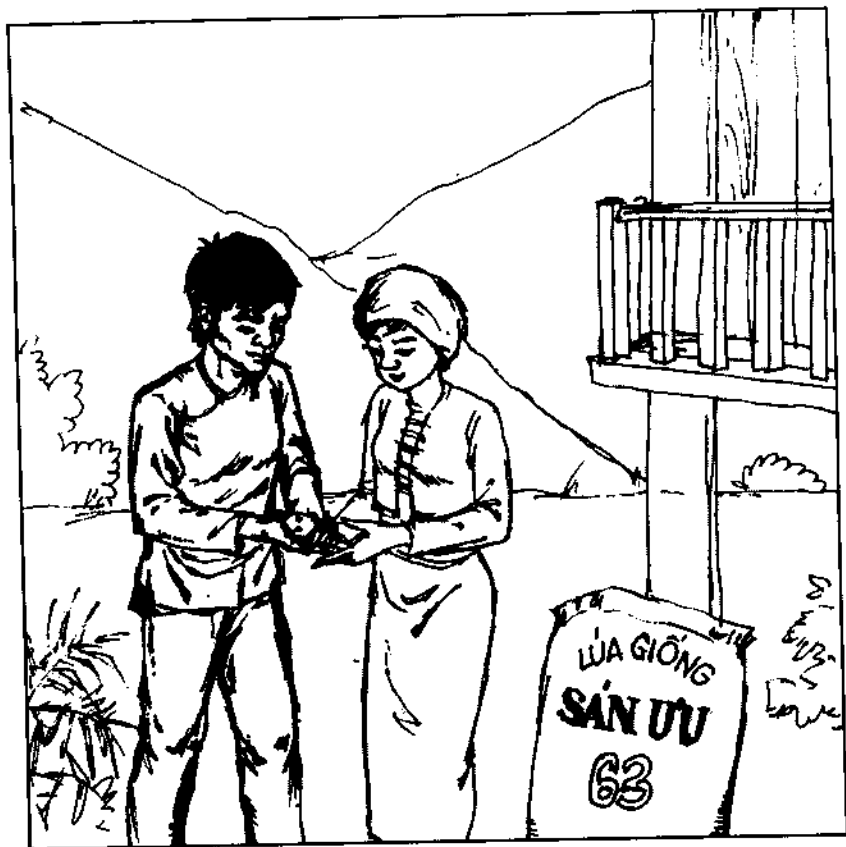

Nhiều bản, làng được cán bộ Khuyến nông đem giống lúa mới về cho bà con gieo cấy. Lúa xanh tốt, ít sâu bệnh, thu được rất nhiều hạt. Các hộ phần khởi lắm.

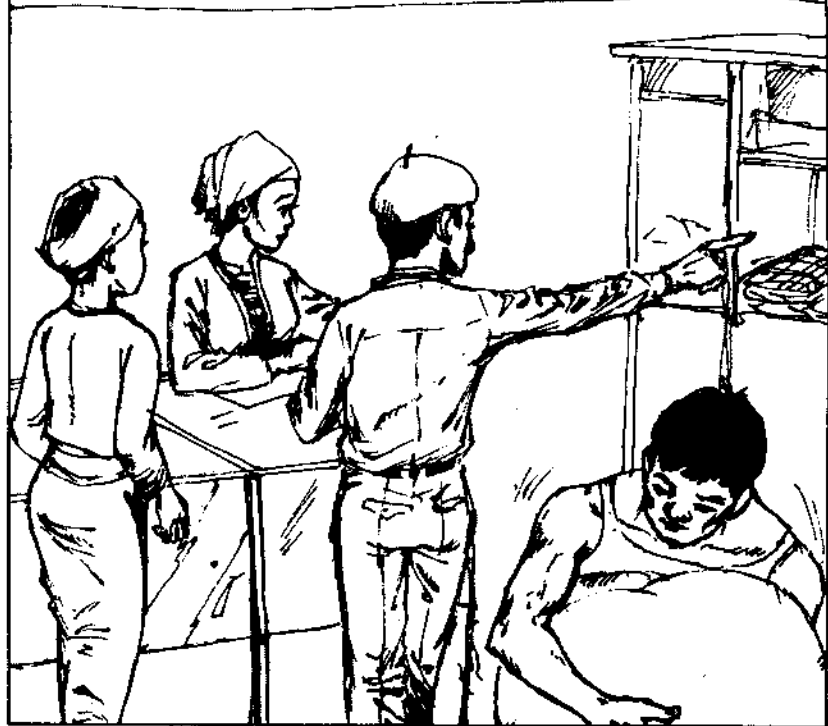
Bà con nông dân ở mọi nơi đều có thể gieo cấy lúa lai đạt kết quả cao nếu biết áp dụng tiến bộ kỹ thuật vào sản xuất.

GIỐNG LÚA

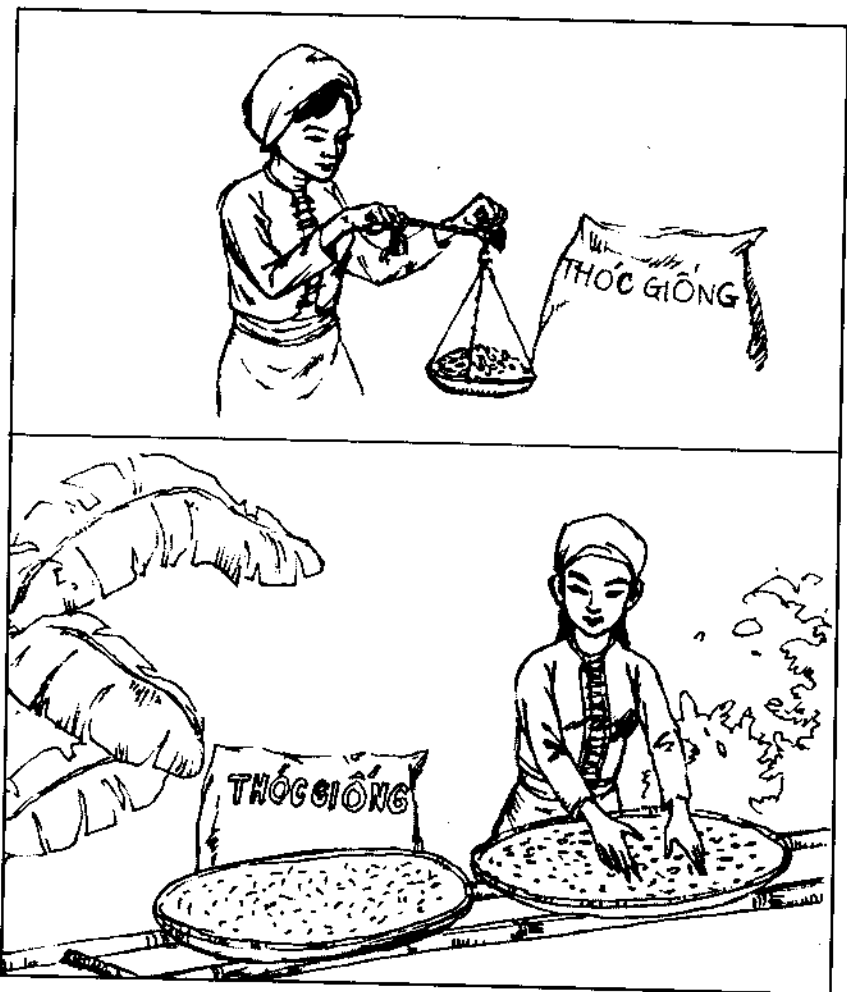
Giống lúa: Có nhiều giống lúa lai đã được gieo trồng đạt kết quả rất tốt ở Hoà Bình như: Sản ưu 63, Sản ưu quế 99, Nhị ưu 838, Bồi tạp sơn thanh, ... Trong đó, các giống gần ngày gieo cấy được cả 2 vụ xuân, mùa là Sản ưu 63, Sản ưu quế 99...; Các giống chỉ gieo cấy trong vụ mùa là: Bắc ưu 64, Bắc ưu 903...

CỬA HÀNG DỊCH VỤ NÔNG NGHIỆP

Nguồn giống có thể nhập từ Trung quốc hoặc sản xuất trong nước (Hoà Bình cũng đã sản xuất được một số giống lúa lai như: Nhị ưu 838, Bồi tạp Sơn thanh, Sán ưu quế 93...). Bà con nông dân nên tìm mua giống lúa lai tại cửa hàng Dịch vụ Nông nghiệp các huyện, thị và nên tìm hiểu rõ nguồn gốc, nơi cung cấp giống, mẫu mã hạt giống.

LÀM MẠ

Giống lúa trước khi ngâm ủ nên phơi lại trên nong, nia, cót... và phơi trong nắng nhẹ (không được phơi trực tiếp lên nền xi măng).

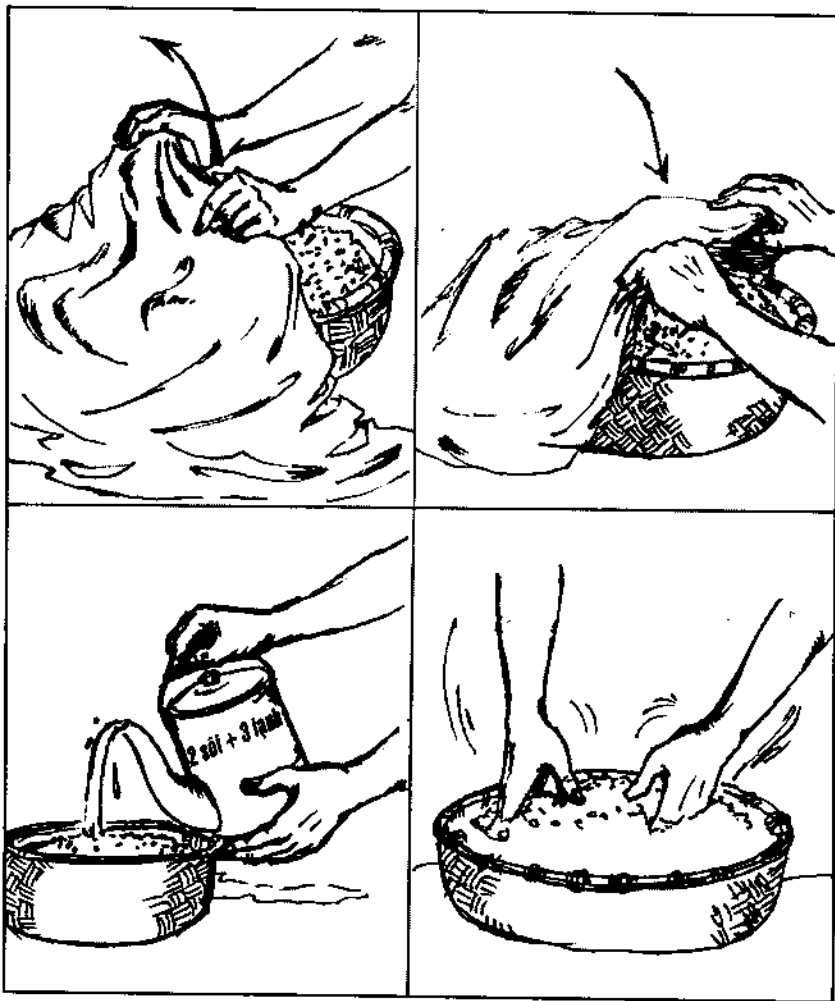
Cần xác định lượng thóc giống dùng cho gieo cấy để chuẩn bị trước khi vào vụ cày cấy. Thông thường 1000 m² lúa cấy cần 3 - 4 kg thóc giống .

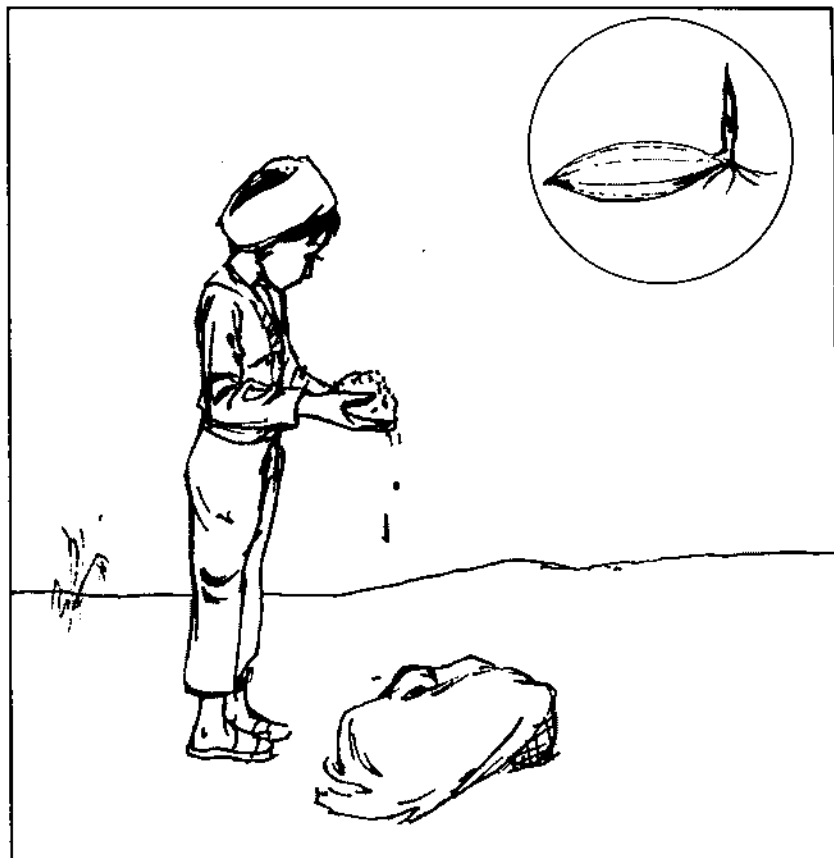
Ngâm ủ hạt giống trước khi gieo theo cách sau:
 Ngâm hạt giống trong nước ấm 2 sôi + 3 lạnh ($60 - 68^{\circ}\text{C}$). Thời gian ngâm: Vụ xuân trời lạnh thời gian ngâm 20 - 24 giờ; Vụ mùa chỉ cần ngâm 12 - 14 giờ (Khi thấy hạt lúa sưng móp là được).

Thay nước, loại bỏ chất nhớt 2 - 3 lần, mỗi lần cách nhau 6 - 8 giờ.

Ủ hạt giống theo cách: Vớt thóc ngâm ra, đãi sạch nước chua. Dùng thúng, hố cát lót bao tải... cho thóc đã ngâm vào; phủ bao tải, nilon... lên trên và để vào một nơi an toàn.

Khi ủ, kiểm tra thấy thóc ủ bị khô thì tưới thêm nước - Vụ xuân, trời lạnh nên tưới nước ấm (2 sôi 3 lạnh). Trong quá trình ủ thường xuyên đảo, rửa chua thóc ủ. (8 giờ 1 lần)

Khi thóc ủ nảy mầm, mầm dài bằng 1/2 hạt thì đem đi gieo.

Đất làm mạ: Chọn nơi bằng phẳng (khuất gió trong vụ xuân), chủ động tưới tiêu.

Đất được cày bừa kỹ, nhặt sạch cỏ dại, làm phẳng mặt và đánh thành luống rộng 1,2 - 1,5m, cao 20 - 25 cm, rãnh luống rộng 25 - 30 cm.

Bón lót cho ruộng mạ với lượng phân như sau:
2 Kg phân chuồng hoai mục + 0,2 kg Lân cho 1 m² ruộng mạ. Bón phân theo cách: Rải phân đều lên mặt luống và đập cho phân chìm trong lớp bùn mặt luống. Sau đó, làm phẳng mặt luống. Chú ý không để mặt luống lồi lõm, dễ bị đọng nước làm úng mầm mạ.

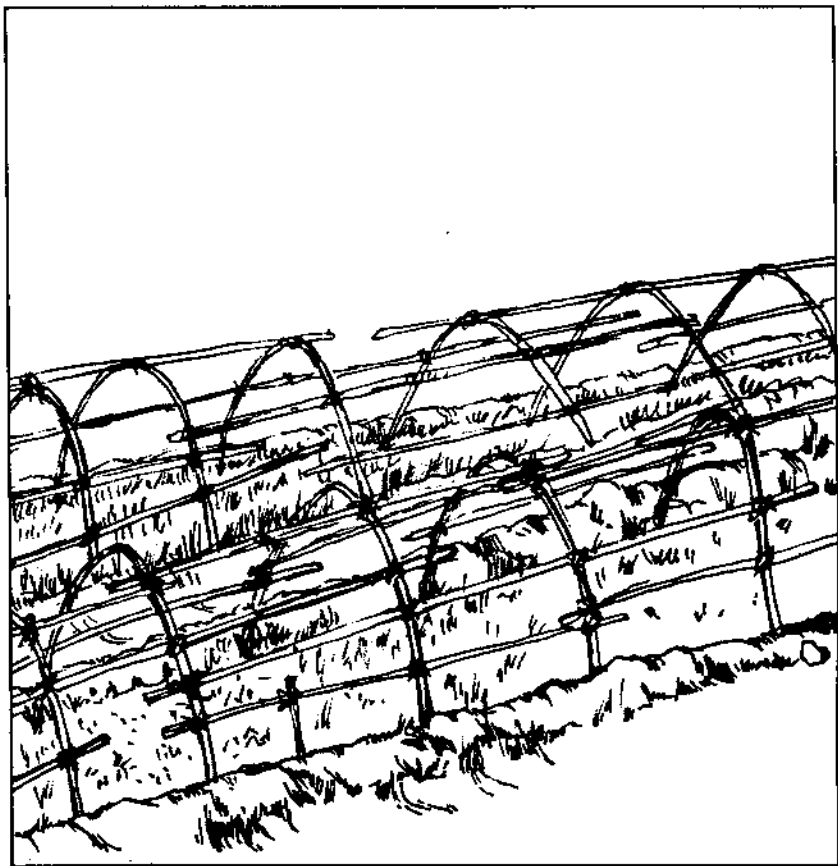
Do lúa lai có sức sinh trưởng mạnh, để nhánh khỏe, giá thành hạt giống đắt vì vậy nên áp dụng kỹ thuật làm mạ sản. Cách làm là: Gieo thưa, gieo đều, gieo chìm mỏng nhằm chống rét, chống nóng, chống chim chuột... phá hại và tạo điều kiện cho mạ đẻ nhánh ngay tại ruộng trong thời kỳ mạ. Lượng gieo là: 0,1 - 0,12 kg mầm mạ cho 1 m² mặt ruộng.

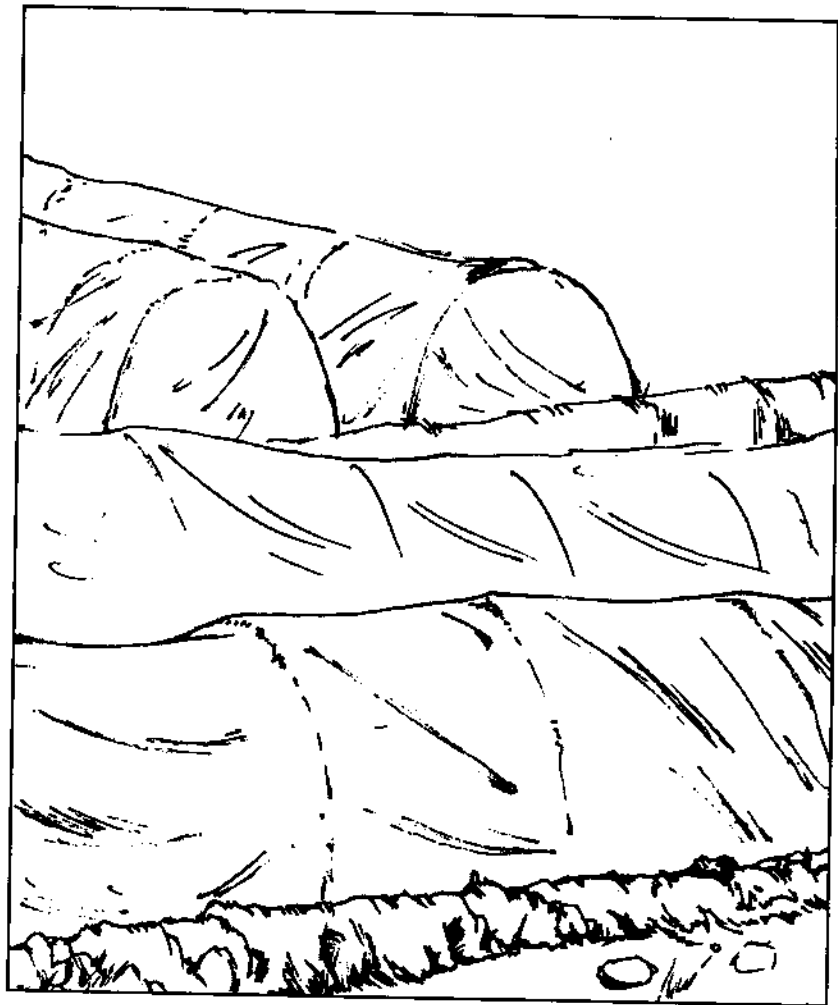
Tiến hành gieo mạ theo cách: Trước khi gieo cần mầm mạ và chia theo diện tích ruộng. Gieo làm 2 lần: Lần 1 chiếm $\frac{2}{3}$ lượng mầm mạ và gieo trải đều khắp mặt ruộng; Lần 2 toàn bộ số mầm mạ còn lại, gieo bổ xung vào những chỗ thưa nhằm đảm bảo mật độ và độ đồng đều của mầm mạ trên mặt ruộng.

Khi gieo song dùng gậy tre, đòn gánh... đập nhẹ lên mặt ruộng để mầm mạ chìm xuống bùn sao cho vừa hết thân hạt là được.

Vụ Đông - Xuân: áp dụng kỹ thuật che phủ Nilon chống rét cho mạ. Cách làm là: Dùng que tre, nửa cắm ngang qua luống mạ sao cho 2 đầu que cắm sát mép ngoài luống mạ, các que cách nhau 40 - 50 cm tạo thành vòng cung cao từ 50 - 70 cm. Sau đó tiếp tục dùng các thanh tre, nửa buộc liên kết các vòng cung đó lại tạo thành khung xương úp lên luống mạ.

Dùng Nilon trắng, mỏng phủ kín lên khung xương (kể cả 2 đầu luống). Sau đó dùng đất, bùn chèn chặt mép Nilon để cố định, không để Nilon bị tốc bay khi có gió mạnh.

Chăm sóc mạ kỹ lưỡng, tưới ẩm đều đặn theo cách: Sau khi gieo đảm bảo mặt luống luôn ẩm ướt không bị nứt nẻ. Khi mạ đã có màu xanh (được khoảng 1,5 - 2 lá) cần giữ cho mặt luống luôn có 1 lớp nước mỏng để mạ dễ nhánh thuận lợi. Bón thúc nhẹ cho mạ làm 2 lần: Lần 1 khi mạ được 2,5 - 3,0 lá với lượng gần nửa lạng U rê + gần nửa lạng Kali cho 10 m² ruộng mạ; lần 2 bón tiền chân trước khi đem mạ đi cấy 4 - 5 ngày với lượng gần nửa lạng kg U rê/10 m² mạ.

Theo dõi chặt chẽ ruộng mạ, phát hiện sâu bệnh và xử lý kịp thời. Chú ý phòng chống Dòi đục nõn, Bọ trĩ..

Trong vụ Đông - Xuân, khi dùng Nilon che phủ cho mạ cần chú ý: Những ngày giá rét, mưa phùn và trời đêm có sương giá cần che kín, chèn chặt Nilon cho mạ. Khi trời ấm có thể mở phần Nilon che ở 2 đầu luống mạ cho thông thoáng, tránh không để mạ bị nẫu.

Khi mạ được 3 - 4 lá, đã có 2 nhánh ngạnh trên 2 bên có thể xúc đi cấy

CẤY VÀ CHĂM SÓC

Cấy lúa

Ruộng cấy chọn các chân vằn, chủ động tưới, tiêu.

Ruộng được cày sâu, bừa kỹ, phát dọn, gia cố bờ và làm phẳng mặt ruộng.

Bón lót trước khi bừa cấy. Lượng phân bón cho 1.000 m² là: 800 - 1.000 kg phân chuồng với 40 - 50 kg phân lân và 10 - 14 kg U rê.

Cách bón: Trộn đều phân chuồng với phân lân (tốt nhất đem ủ trước khi bón 1 - 3 tháng), sau đó rải đều khắp mặt ruộng và bừa cấy. Trước khi cấy vãi đều phân đạm.

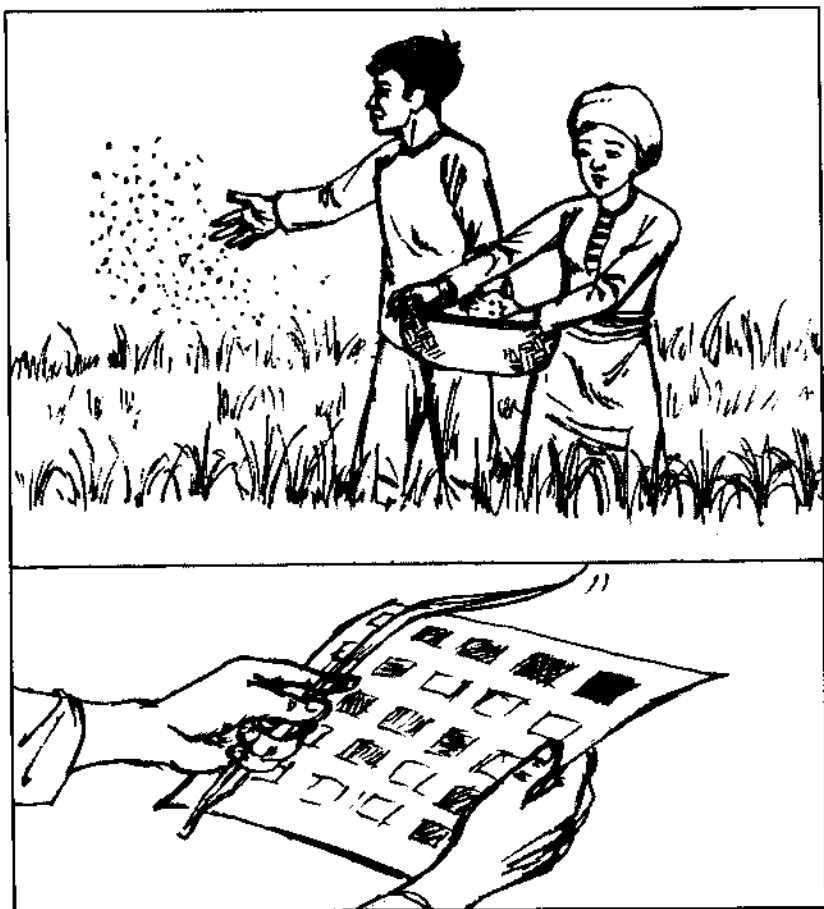
Cấy lúa theo hàng, cấy nông tay (cấy đặt). Mật độ cấy 40 - 42 khóm/m². Nếu mạ đã có nhánh ngạnh trên thì cấy 1 - 2 dảnh/khóm; Nếu cây mạ không có nhánh ngạnh trên thì cấy 2 - 3 dảnh/khóm.

Chăm sóc

Làm cỏ đợt 1 khi lúa bén rễ hồi xanh (10 - 15 ngày sau cấy). Khi làm cỏ, kết hợp bón thúc phân cho lúa lần 1 với lượng phân bón là: Bón 7 - 10 kg phân đạm và 8 - 10 kg Kali cho 1.000 m².

Làm cỏ lần 2 sau lần làm cỏ thứ nhất 10 - 12 ngày.

Bón thúc phân cho lúa lần 2 khi lúa có điểm cút gián (trước trổ 15 - 18 ngày) với lượng phân bón là: Bón 3 - 4 kg phân đạm và 7 - 10 kg Kali cho 1.000 m².

Dùng bảng so màu lá lúa kiểm tra mức độ sinh trưởng, phát triển của cây lúa để có biện pháp điều chỉnh kịp thời (theo bảng hướng dẫn bìa sau).

Điều tiết nước hợp lý cho cây lúa trong từng giai đoạn. Giai đoạn sau cấy đến đẻ nhánh: Giữ mức nước ổn định 2 - 3 cm.

Giai đoạn sau để nhánh: Tháo cạn nước phơi ruộng (nở chân chim) 7 - 10 ngày để hạn chế lúa để nhánh vô hiệu. Sau đó tháo nước vào và giữ ở mức 2 - 3 cm cho đến khi lúa chín sũa.

Giai đoạn lúa vào chắc: Tưới nước và tháo cạn nước xen kẽ.

Sâu bệnh hại

Phòng bệnh: Áp dụng các biện pháp phòng trừ tổng hợp:

- + Chọn giống kháng sâu, bệnh.
- + Xử lý hạt giống trước khi gieo.
- + Vệ sinh đất gieo trồng (phát dọn cỏ bờ, sơn bờ, xử lý ngay sau khi gặt ruộng đã nhiễm sâu, bệnh ...) đảm bảo hạn chế đến mức thấp nhất mầm dịch hại.
- + Bón phân đầy đủ, cân đối, đúng lúc, đúng thời kỳ sinh trưởng, phát triển của cây lúa...
- + Thường xuyên kiểm tra đồng ruộng; phát hiện sâu, bệnh sớm, xử lý kịp thời. Nếu sử dụng thuốc hoá học cần xác định đúng đối tượng, ngưỡng phun trừ và phun đúng lúc, đúng cách.

Lúa thường bị nhiều loại sâu, bệnh hại như: Các loại bệnh Đạo ôn, bạc lá, khô vằn...; các loại sâu rầy nâu, đục thân, cuốn lá...

Bệnh Đạo ôn do nấm vi sinh gây ra. Lây lan rất nhanh, gây hại mạnh và có thể làm giảm năng suất, chất lượng hạt lúa 50 - 80 %.

Trừ bệnh bằng thuốc diệt nấm: Fujione 40 EC, Hynosan 50 EC...Chú ý phun 2 lần, mỗi lần cách nhau 7 - 10 ngày thì trừ bệnh mới có hiệu quả.

Rầy nâu là loại côn trùng nhỏ chích hút nhựa cây làm giảm năng suất đáng kể - Bị nặng có thể gây ra hiện tượng lúa chết khô từng đám gọi là "cháy rầy".

Dùng các loại thuốc: Basa, Mýpcin, Trebon, Applaud... để phun trừ. Khi phun chú ý rẽ lúa thành băng rộng 1,2 - 1,5 m và phun sâu vào gốc cây lúa, phun rẽ sang 2 bên.

Sâu đục thân: Là loại sâu nhỏ đục trong thân, bẹ lá, cuống bông lúa gây dập héo, bông bạc làm giảm năng suất cây lúa đáng kể. Muốn phòng, trừ bệnh có hiệu quả cần ngắt huỷ các giảnh héo, bông bạc, có thể dùng thuốc Basurin 10% rắc vào ruộng hoặc thuốc Padan 95SP để phun.

Khi bông lúa chín vàng đều, thân và lá lúa cũng chuyển sang màu vàng (nhiều lá ở gốc héo khô) thì gặt lúa, đem phơi và bảo quản.

Nếu gieo trồng lúa trên đất tốt, bón phân, chăm sóc và phòng trừ sâu, bệnh đúng quy trình kỹ thuật thì năng suất có thể đạt 40 - 60 tấn/ha.

TRUNG TÂM KHUYẾN NÔNG - KHUYẾN LÂM HOÀ BÌNH

Điện thoại: 018.852741

Chịu trách nhiệm xuất bản:

Nguyễn Cao Doanh

Chịu trách nhiệm nội dung:

KS: Nguyễn Văn Chiến - *Giám đốc Trung tâm Khuyến nông - Khuyến lâm.*

KS: Nguyễn Thị Lượng.

Ban biên tập:

KS: Nguyễn Văn Chiến - *Giám đốc Trung tâm Khuyến nông - Khuyến lâm.*

KS: Trần An Định

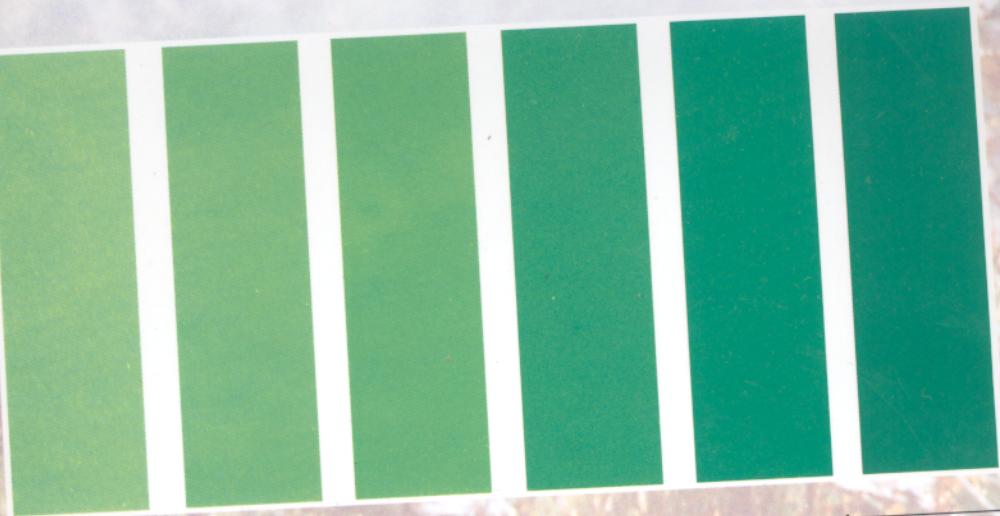
Lê Lâm - Thanh Thủy

Trình bày và vẽ tranh:

KS: Trần An Định

HS: Thế Phương

In 2.000 cuốn, khổ 15x21cm tại xưởng in Nhà xuất bản nông nghiệp. Giấy chấp nhận đăng ký kế hoạch đề tài số 122/668XB - QLXB, do Cục xuất bản cấp ngày 26/5/2004. In xong và nộp lưu chiểu tháng 7 năm 2004.

1	2	3	4	5	6
Rất thiếu	Thiếu	Hơi thiếu	Vừa đủ	Thừa	Rất thừa

Cách sử dụng: Bạn hãy ngắt lá lúa bánh tẻ ở ruộng cần kiểm tra và đem so vào Bảng so màu lá lúa. Nếu thấy lá lúa trùng màu với các ô 1, 2, 3 trên bảng thì áp dụng bón phân đạm theo ô chỉ dẫn ở Bảng sau:

Thời gian	Lượng bón/lần theo vụ	
	Vụ xuân	Vụ mùa
Sau cấy 10 - 12 ngày	10 - 15 kg/1000 m ²	10 - 15 kg/1000 m ²
Sau cấy 30 - 4 ngày	5 - 7 kg/1000 m ²	5 - 7 kg/1000 m ²

Ghi chú:

- Màu lá lúa trùng với ô 1 thì bón mức cao, trùng với ô 3 thì bón mức thấp.

- Khi màu lá lúa trùng với các ô 5, 6 cần xử lý bằng cách rưới nước trên ruộng lúa cho đến khi đất nẻ chân chim.